

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 267/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Chlapík s. r. o., Sládkovičova 13, Žilina, IČO 47 232 072, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Dušana Chlapíka, proti postupu Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 6 CoP 53/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 6 CoP 53/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **je** jej Krajský súd v Žiline **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Žiline **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 CoP 53/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil príkaz konať a žiada priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 267/2022-15 z 26. mája 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, priložených príloh a pripojeného súdneho spisu Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) vyplynul nasledujúci stav veci:

Sťažovateľka podala 24. apríla 2020 na okresnom súde návrh na zníženie výživného na svoje tri maloleté deti, ku ktorým jej bola určená vyživovacia povinnosť naposledy rozsudkom okresného súdu č. k. 30 P 37/2017-120 z 9. augusta 2017. Svoj návrh odôvodnila narodením ďalšieho dieťaťa, o ktoré sa osobne stará.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 37 P 76/2020-258 z 25. júna 2020 návrh sťažovateľky na zníženie výživného zamietol. Rozsudok súdu prvej inštancie napadla sťažovateľka odvolaním 24. júla 2020. Vec bola krajskému súdu predložená na rozhodnutie 1. októbra 2020. Do času podania ústavnej sťažnosti nebolo o odvolaní sťažovateľky odvolacím súdom rozhodnuté.

5. Po podaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že krajský súd o odvolaní rozhodol uznesením č. k. 6 CoP 53/2020-299 z 8. apríla 2022 tak, že zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodovanie. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 28. apríla 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) K namietanému porušeniu označených základných práv malo dôjsť v dôsledku nečinnosti krajského súdu pri rozhodovaní o podanom odvolaní, ktoré presiahlo dobu viac ako jedného roka a dvoch mesiacov, pričom prejednávaná vec nie je skutkovo ani právne zložitá a ani účastníci konania svojím správaním neprispeli k vzniku zbytočných prieťahov v napadnutom konaní.

b) Sťažovateľka sa domáha primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur a poukazuje na svoju právnu neistotu týkajúcu sa plnenia vyživovacej povinnosti a zložitú finančnú situáciu vzniknutú v dôsledku tehotenstva a následnej starostlivosti o svoje ďalšie maloleté dieťa.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd prostredníctvom svojho podpredsedu uviedol, že v napadnutom konaní došlo k určitému zdržaniu, ktoré bolo spôsobené zmenami v zložení senátu a tiež dôsledkami pandemickej situácie. Krajský súd už vo veci rozhodol 8. apríla 2022 a v mesiaci apríl 2022 bol súdny spis vrátený okresnému súdu.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka nevyužila svoje právo vyjadriť sa k stanovisku krajského súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

10. Podstata námietok sťažovateľky vo vzťahu k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní krajského súdu v napadnutom konaní po predložení veci okresným súdom na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľky na zníženie výživného. Sťažovateľka podala odvolanie 24. júla 2020, o ktorom krajský súd rozhodol 8. apríla 2022.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že v napadnutom konaní sa sťažovateľka domáha zníženia vyživovacej povinnosti k svojim trom deťom, pričom v priebehu konania došlo k zrušeniu vyživovacej povinnosti k najstaršiemu z nich z dôvodu, že ukončilo stredoškolské vzdelávanie a zamestnalo sa. Dôvody na zníženie vyživovacej povinnosti spočívali v tom, že sa sťažovateľke narodila dcéra, na ktorú poberala rodičovský príspevok, teda došlo u nej k vzniku ďalšej vyživovacej povinnosti a zároveň sa jej v dôsledku poberania rodičovského príspevku znížil jej príjem. Z pohľadu ústavného súdu nejde o vec právne ani fakticky zložitú, táto vec patrí do bežnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov.

14. Povaha veci z hľadiska jej významu pre sťažovateľku spadá do kategórie konaní, ktoré si vyžadujú osobitný prístup súdu z hľadiska rýchlosti jeho rozhodovania, keďže ide o vec dotýkajúcu sa starostlivosti o maloletých. Sťažovateľka sa nachádza v pozícii matky zaviazanej na úhradu

výživného, pričom je pre ňu dôležité, aby sa konajúci súd včas vyjadril k tomu, či ňou uvádzané okolnosti spočívajúce vo vzniku ďalšej vyživovacej povinnosti a redukcii jej príjmu z dôvodu starostlivosti o novonarodené dieťa môžu byť dôvodom na zníženie vyživovacej povinnosti. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že v zmysle § 78 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas, spotrebované výživné sa nevracia.

15. K správaní sťažovateľky ústavný súd uvádza, že nezistil žiadne okolnosti, ktoré by mohli byť sťažovateľke pričítané v súvislosti s dĺžkou napadnutého konania.

16. Konanie krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu poznačené priet'ahmi. Sťažovateľka podala odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštalacie 24. júla 2020, okresný súd predložil vec krajskému súdu 1. októbra 2020, krajský súd rozhodol 8. apríla 2022, t. j. po viac ako 17 mesiacoch, pričom rozhodnutie okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, teda vec sa nachádza v štádiu ako pri podaní žaloby 24. apríla 2020. Nemožno opomenúť, že okresný súd o návrhu sťažovateľky rozhodol do dvoch mesiacov od podania návrhu, čo len nasvedčuje neprímeranosti dĺžky odvolacieho konania.

17. S prihliadnutím na povahu napadnutého konania, ako aj na to, čo je v konaní pre sťažovateľku v stávke, hodnotí ústavný súd dĺžku napadnutého konania pred odvolacím súdom v trvaní 17 mesiacov ako neprímeranú, čo vedie k záveru, že v napadnutom konaní krajský súd porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

18. Vzhľadom na to, že vec sa už opätovne nachádza pred súdom prvej inštalacie, ústavný súd nevyhovel návrhu prikázať krajskému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

20. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie už celkovo trvá viac ako dva roky, pričom vec sa momentálne nachádza pred okresným súdom, prvé meritórne rozhodnutie okresného súdu bolo zrušené, ďalej vzal do úvahy predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, čo viedlo k záveru, že priet'ahy v konaní zapríčinené krajským súdom odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľke vo výške 500 eur, ktoré je jej krajský súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). Zvyšnej časti návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (výrok 4).

VI. Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu činí sumu 384,08 eur. Právny zástupca sťažovateľky je subjektom registrovaným pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) ako jej platiteľ, preto bola výsledná suma zvýšená o príslušnú sadzbu DPH.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

**Ladislav Duditš
predseda senátu**